

Essee esimeses pooles vaatlen üldisemalt kuubi sisemuses toimuvat ja kuubi välise osa pealt tutvustaksin ühte uut galeriid, mis võiks vastava praktiga ühilduda ja vastanduda peavoolule kui Kuubile.

Out Of Box. Kuubi sees ja kuubist väljas.

Kui ma kujundan näitust, siis on ideaalne kui kureeritud ruum saab ise endaga kõige otsesemas mõttes hakkama. Õigemini ta peaks seda tegema, sest siis on kureerimistöõ täielikult praktiseeritud ja annab mõista heast ruumi- ja loogikakasutusest, mis seeläbi iseenesest välja tuleb ja vaatajale ennast kätte mängib. Kureerimine hõlmab kohaspetsiifika väljatoomist ja ümbruse korrastamist nii, et elemendid ise oma keelt rääkida saavad või ühtsel tasandil kokku sobivad ja moodustavad midagi enamat, kui kokkukuhjatud allikad. Korrastamine sõltub näiteks sellest, kuidas dikteerida vaatajaid näitusel käituma ja julgustada neid vaatama, et ei tekiks küsimusi, milline ots valida alguseks ja kus on lõpp, kuidas suhestuvad tööde massid konkreetses ruumis, mis on oluline, mis ei ja kuidas on toimunud tasakaalustamine jõujoonte vahel. Oluline on saavutada kontroll. Näiteks suunata vaataja mööda kureerija konteksti toetavat narratiivset rada, mööda kindlaks määratud nurki, et ta paremini haakuks sellega, mis näitusel on ja kuidas seda peaks lahti lugema, sest iga näitus räägib ühe loo. Näitusepind on alati narratiivne (2) Kuraatori valik määrab narratiivi, kuid veelgi enam määrab selle vaataja- külastajat tuleks järelikult suunata. Kuraator peaks olema karjataja (4), kelle valikute kätte antakse ennast käsutada. Valikuteks on, kuidas kasutada efektiivselt ruumi omadusi, liikumisstrategiaid, valgustust, logistikat. See on sisuliselt lihtne küsimus, kuidas teha ruum lollikindlaks ja vältida juhust. Siinjuures on kureerija lemmikvõtteks abistav tekst, meie infoühiskonnas tihtilugu kaotsiminev standartne meedium, sest kogemus ütleb, et vähesed külastajad loevad kaasasolevaid tekste, ülejäänud ei tee seda üldse, mis loob ebaühtlase pinnase. Paljud vaatajad ei adu teoseid, vaid suhestuvad ruumiga, tajudes seda kui institutsiooni jätket, mis justkui kõnetab nagunii enese eest. Osa lollikindlust läheb seal kaotsi ja tekitab kahtlase suhestumis-ääreala.

Korras ruum.

Kõik meeltega kogetavad nähtused on kahtlemata informatsioon, teave, tähendused. Mida enam on meie kombativuse ulatuses elemente ja teemasid, seda rohkem tekitab ta tähendusi ja alltähendusi, mida tõlgendada. Hea näide on segamini tuba, kus tihtilugu stressi tekitajaks võib olla juhuslikkuse serveeritud informatsiooni üleküllus kõikvõimalike kombinatsioonidega. Et keskenduda kuhugi, on oluline puhastada vajalik element, mistõttu viimane pääseks mürast esile. Paik on vaja teha korda ja kodustada. Müra metafoorina võib siin mõista mida iganes: triviaalsus, eristamatus, paljusus, värvilisus. Müra ei saa ratsionaalsusest tulenevalt midagi hästi raamida tänu tema ambivalentsuse tõttu, mis on mõistusele liiga hägune ääremaa. Pinge tuleb suunata ja luua pingeväline ala, kus nivoo on nii madal kui võimalik. Selleks otstarbeks monokroomseks võõbatud Valge kuup on korda tehtud kodustatud ruum, kus kontroll on saavutatud kõikide seda läbistavate voogude üle, mida saaks seal käsitleda kui informatsiooni jagajatena, majakatena, pingetena. Kui kureeritud ruum ei saa hakkama, võivad tekkida ebakõlad, juhused, mis pole kuraatori strateegia huvides, kui ta muidugi pole seda teadlikult taotlenud (näiteks aja jooksul sulavad skulptuurid või näitusesaali istutatud rohi).

Valge värv

Valge viitab steriilsele puhtusele. Valge viitab millelegi, kuhu on lihtne lisada, lihtne siseneda, määrduv kergesti ja taust, kus saab kohe millegagi peale hakata. Ta toob rahu publikule, et see saaks aru, kuskohas on kunst. See ära kooritud, puhastatud, pestud muust ja seeläbi nimetatavaks, piiritlevaks osutunud. Vaatajale tullakse sisuliselt vastu, et paradigma kätte mängida. Selline ruum konstateerib olukorda ja kunsti determineeritud staatust. Valges kuubis tekib osalusvastutust justkui vähem, sest see on institutsionaalse tiiva hõlma all, mis pühitseb vaataja jaoks kunsti *a priori* vastavasse staatusesse, mis ei eelda väga suurt osavõttu – pigem nagu spaa, kus kõik on valkjalt puhas ja turvaline, ainult olemine ning järgmiste protseduuride ootamine. Valged seinad on kuraatori strateegia kunsti näitamiseks(3), kus vaataja leiab ennast teemapargis, kunsti teemapargis, köetud ruumis. Analoogset vaataja meelte suunamist näeme kontsertide, etenduste andmise paikades, milleks on sünged ja samamoodi sakraalsed *black box*'id.

Kunsti ja ruumi ühendamine.

Sisuliselt võib käsitleda valget ruumi kui harmoonia otsingut informatsiooni ja tühjuse vahel. Iha taltsumist, kodustamist ja rahu saavutamise püüdu, surudes ta kontrolli all olevasse paika. Ruum aga ei kao kuhugi. Seetõttu niipalju kriitilisi osutusi selle praktika servadele ja valge ülenähtavusele. Näeme kõigepealt ruumi, siis alles kunsti (1). Ruum peab saavutama vaataja immersiooni ja seejärel valge kuup lubab alles kunstil eksisteerida (3). Kõik muu on müra, mis minu jaoks aga tihti välja joonistub seeläbi, et on justkui pühalikult peidetud: vahukustuti, projektor, juhtmed, helid, kriginad ja lõhnad, mis tekitavad mingit valehäbi ja isegi piinlikust selles sakraalse maiguga ruumis. Ääred on võõrkehad, administratiivne ollus on sissetungija. See on müra, mittekontrollitav mass, mõneski mõttes tabu teema, mittelollikindlus. Väline maailm ei tohi sisse tulla (1). Kureerimispraktikaga peaks saabuma ka kontroll asjade üle, mida ei ole vaja.

Galerii nõuab välise maailma unustamist (3). Mis jääb sisse, on sees ja mis jääb välja, on väljas. Niiviisi saab isegi tuhatos, mis näitusesaalidesse sattunud pühaks (1).

Valge kuubi isoleeritus ja pühadus jätab palju ruumi meeltele, mis kõike eelnevat öeldut kogeb. Kogu rikkaliku kunstinäitamise koha võiks jaotada valgeks kuubiks ja valgeks kuubi väliseks (3). Iga Kuubist väljamurdmise katse on püüd viia kunst argiellu, haarata sinna enam ühiskonda.(3)

Galerii tank

on uus mittetulunduslikul kodanikuaktivismil põhinev alternatiivgalerii, mis vastandub kunsti levitamise osas valgele kuubile. Galerii kandvaks pinnaks antud juhul on reaalne jänesekujuline jope, mis jõuab vaatajani läbi inimese, kes ruumi sõna otseses mõttes seljas kandes kunsti kohale toob. Jope sisse on ömmeldud *ready-made* kasutatud mahlakorgid koos keeratava alusega, mis moodustavad omaette ruumi, formaadi, kapsli, "akna", kuhu sisse jääbki kunsti esitlemise pind. Kunst avab ennast vaataja osalusel läbi piilumis-avamis aktsiooni. Galeriid "Tank" saab käsitleda Ott Pilipenko kunstiteosena, mis on praktilisest vaatevinklist ise siiski kunsti vahendaja, justkui valmis kureerimismasin – kehand ilma institutsioonita, kes seisab kunstniku ja vaataja vahel, luues ühe vorminduse mudeli, kuidas viia midagi avalikusse, kus ees ei oota otsene külastaja kunsti sihtgrupi determineerituse näol. Kureerimise peamine praktika on enese avalikustamine, visualiseerimine (2). Käesolev galerii ongi selleks, kuid kuulub pigem ootamatu praktika hulka, sest potentsiaalne publikuvõimalus ümbritseb teda igas keskkonnas, kuhu subjekt siirdub, ilma et vaataja võiks reaalajas sellest teadlik olla. Galerii ülesandeks on tuua meediumikohase kunsti nägemise võimalus kätte kohalikele inimestele ja väljundiks on tekitatud olukorra kogemine tänaval, avalikus ruumis neile, kes seda näha tahab. Sinna hulka kuulub esiteks näituse leidmise ja tuvastamise aktsioon, sest näitusel

puudub lokaalne seisund. Selle kogemiseks on vaja reaalset inimesega kokku saada, kes seda kannab. Jope võiks liigitada *location-tracking*(GPS) järgi tuvastatavaks *real-time* ruumideta galeriiks. Küllastaja kui vorm, subjekt puudub, on vaid interaktsioon ja potentsiaalne juhuslikkus. Füüsiline näituse vaatamine toimub, kui vaataja avab *ready-made* „raami“ keerates korgi lahti, misjärel ilmub selle alt taies. Vaatajat peab julgustama kontakteeruma. Selleks on oluline eelnev teadlikkus, eeltöö – veebileht, mis galeriid tutvustab, kus on Tallinna (või ükskõik mis muu linna) kaart, mis näitab, kus hetkel galerii asetseb või liigub ja kuidas teda/seda leida kasutusjuhendina. Mida saab seal siis näidata? Väikesemõdulisi reprodid, miniatuurset kunsti. Vastavalt mõõdule kohandatud heliinstallatsioon, klaasi, videot, skulptuuri. Paljuski on see seotud praktilisest probleemist, kunstikapsli – korgi mõõtmest. Toodetud ready-made plastikust mahlakork ise on kõigile tuttav ja võib seeläbi isendada oma sümbollikaga turvalisuse ja interaktiivuse elementi.

Galerii nimi viitab mobiilsusele, kapslitele ja kandmisprintsibile, ning lahtiolek on sõltuvuses kohalikust ilmastikust, mil galeriid saab kanda.

Millele siis “Tank’is” olev näitus viitab? Näitusel viitab harilikult moodne kunst kunstile (2), kuid hetkel viitab moodne näitus näitusele. Ekspositsioon saab seal ise hakkama, sest tõukepinnas on meedium meediumi sees ja ruum lähtub moodsa kunsti põhivajadustest - tuua ta inimesele lähedale. Näitusest moodustab koos galeriiga omakorda brikollaažne hübriidinstallatsioon, mis loob kokku uue vormi ning tähenduse. Omakorda kannab see töid, nagu ka traditsiooniline näitus. Kõik tööd on raamitud korgiga, kindla kunstikapsliga, mille transportijaks on jope ja kogu kunst on turvaliselt pakitud oma väiksesse ruumi, tanki. Siinkohal on oluline akt “näituseküllastaja” julgusest aru saada ekspositsiooni kohast, sest vaadates galerii teoseid toimub vaataja suhestumine isiklikul tasandil galerii subjektiga ja galeriis “viibimine” läbib isiklikku distantssi, tsooni. “Tank” galerii toodab kunsti tarbeks heas mõttes ebaturvalist keskkonda, kus midagi saab juhtuda. Siin toimub kunsti kogemine palju kohesemalt, käegakatsutavamalt oma reaalse konteksti pärast, millele viitab Igor Zabel (3).

Kogu “Tank’i” galeriipind on näituse seesoleku ajal kasutatud ja seega puudub justkui vaba pind. Ruumidega galeriis, kuubis oleneb palju näidatavast: näiteks pilt on sisuliselt sein ja mida suurem on see oma mõõtmelt, seda enam katab ta automaatselt ära kõike muud enda ümber ja seda vähem vajab ta välist abi. Võimalik, et seega on ta kureerijale lihtsam tükk, kuna katab ära palju ja jääb ära palju küsimusi, kuidas ülejäänud mäslavat ruumi allutada. Sama toimub ka galeriijopes, kus on vaja miniatuursed kapslid kunsti täis valada ja nad ongi valmis esitlemiseks.

LISANDUVAD PILDID GALERIIST

<http://www.facebook.com/#!/media/set/?set=a.187717937970363.44570.180735665335257&type=3>
Viited:

- 1) O’Doherty, Brian. Inside the White Cube
- 2) Groys, Boris. On Curatorship
- 3) Zabel, Igor. Return of the White Cube

